

Osmo Tuokko:

Sakkolan pitäjän ja Metsäpirtin kappelin kylänjärjestys

Turun historiallisen yhdistyksen julkaisusarjassa XXII vuodelta 1970 on Veikko Anttilan artikkeli nimeltä ”Kyläjärjestyksistä Viipurin läänissä”. Siinä kerrotaan kyläjärjestysten taustatietoja Suomen alueelta aikaisemmilta vuosisadoilta ja esitellään tarkemmin 1870 luvulla Viipurin läänissä eri pitäjissä käyttöön vahvistettuja kyläjärjestyksiä. Artikkelin liitteenä on ”Sakkolan pitäjän ja Metsäpirtin kappelin kylänjärjestys”, joka esitetään tässä sanatarkasti sen ajan kirjoitusasussa.

Sakkolan pitäjän ja Metsäpirtin kappelin kylänjärjestys

§ 1.

Kunnallishallituksen ja paikkakunnan poliisin vaikutuksen auttamiseksi, pitäjä jaetaan hoitopiireihin tahi kyläkuntiin, niin että joka kylä, jotka yhteen piiriin kuuluvat taloineen ja tiluksineen, on erityinen kyläkunta.

§ 2.

Jokaisessa kyläkunnassa pitää löytyvän yksi kylänlautamiehistö, jossa on esimies ja kaksi tahi neljä jäsentä, valitut yleisessä kunnallis-kokouksessa kolmeksi vuodeksi kerrakseen niistä kyläkunnan talonpojista, jotka owat rehellisestä ja hyvästä käytöksestä tunnetut. Näin valitut, esimies ja jäsenet, jotka eiwät ole kolmena edellisinä vuosina samallaisessa toimituksessa olleet, eiwätkä ilmoita semmoista syytä, jota kunnalliskokous woisi otolliseksi katsoa, älkää peräytykö tätä toimitusta hoitaaksensa ottamasta ja sen welwollisuuksia täyttämästä, uhkasakolla kahdesta neljäänkymmeneen hopea markkaan asti. Mutta jos kuoleman-kohtaus, muutto eli muu laillinen este ennen aikaa eroittaa esimiehen tahi jäsenen tästä heidän toimituksestansa, on toinen eronneen sijaan jääneeksi ajaksi sanotulla tawalla walittawa.

§ 3.

Kyläkunta neuwotelkoon ja päättäköön omasta hallinnostansa semmoisissa kysymyksissä, jotka eiwät kuulu julkisen wiraston eli tuomio-istuinten käyttely-alaan, niinkuin kyläteistä ja siltainteosta, yhteisten laitumien ja aituusten pitämisestä, ojitus-welwollisuuksista, raatelewaisten eläinten häwittämisestä, waiwaisten ja sairasten holhouksesta, lasten opetuksesta ja myös kyläkunnan yhteiseksi parhaaksi menewistä maksuista.

§ 4.

Tämmöisissä asioissa ja muutoinkin tarwittaessa on kylänlautamiehistö welwoitettu kokouttamaan kyläkunnan arwalla, joka on esimiehen tallessa pidettävä ja hänen lähetettävä, määrättyssä järjestyksessä, kyläläisten tiedoksi saatettava, sakon uhalla, jos se laimin lyödään, joka kerrasta kaksi markkaa; waan jos joutuisi arpa jonkun huolimattomuudesta hukkaan, sakoitettakoon syypää kahdellakymmenellä hopea markalla.

§ 5.

Arwan kieriettyä kyläkunnassa, pitää joka pereestä isännän itsensä eli hänen asianajajansa tuleman määrättyllä ajalla ja paikalla kyläkokoukseen. Jos ken pois jääpi, on hän welwoitettu kylänlautamiehistöltä tiedustamaan kokouksen päätöksiä ja käskyjä, joita noudattakoon niinkuin kokouksessa olisi itse läsnä ollut.

§ 6.

Kylänkokouksia pidetään paraiten pyhäpäiwinä, ei kuitenkaan ennen kello kolmea j.pp. keskustelot niissä owat suulliset, ja niitä johtaa kylänlautamiehistön esimies, joka myös esittää kysymyksiä, jotka ratkaistaan saman ääntöluwun mukaan kuin kunnalliskokouksissa; poisjääneet tyytykööt läsnäolewain päätöksiin.

§ 7.

Kylän lautamiehistö on auttaa kunnallislautakuntaa ja polisia, näiden welwollisuuksiin kuuluvain asiain täytännössä kyläkunnassa, sekä muutoinkin tätä kylänjärjestystä noudattaen, walwoa kyläkunnan yhteisiä talouden järjestyksiä ja hywäin tapain seikkoja; ja on kylänlautamiehistöllä siis welwollisuutena:

1:ksi täyttää kunnallislautakunnan ja paikkakunnan poliisin lainmukaisia käskyjä ;

2:ksi toimeen panna, mitä kylänkokous oikeuttansa myöten saattaa päättää ;

3:ksi huolta pitää kyläteiden kunnollisesta ylläpidosta, ja jos kuka kutsuttuna ei tulisi tien tekoon, hänen kansansa niin menetellä kuin seuraavassa 8:ssa §:ssä säädetään ;

4:ksi niiden ohjeiden mukaan, jotka jo owat woimassa eli toiste saatetaan säätää, toimittaa waiwaishoitoa piirissensä ;

5:ksi silmällä pitää irtonaisia henkiä, niin että he työllänsä rehelligesti elättäwät itsensä, ja kuin jokuu näyttää taipumusta huolettomuuteen, laiskuuteen ja irstaisuuteen, muistuttaa syyllistä hänen elämänsä pahoista seurauksista ja kehoittaa häntä wireyteen ja siweelliseen elämänlaatuun ;

6:ksi kuin kyläkunnassa tawataan kulkiaimiamia, tuntemattomia ja passittomia henkiä, ne heti wiedättää kruunun nimismiehen tykö, ja jos ken semmoisia henkiä suojelee, siitä nimismiehelle tieto antaa;

7:ksi kerjäläisten mierossa kulkua estääksensä, käyttää tässä jalempänä 10 § määrätyitä keinoja ;

8:ksi estää luwattomia henkiä puoskaroimasta tauteja ja walmistamasta lääkityksiä, ja semmoisen harjoittajat kruunun nimismiehelle ilmoittaa oikeuteen wedettäväksi ;

9:ksi kupa eli ranskan taudin poistamiseksi, pitää tarkkaa waaria semmoisista kyläkunnassa oleksiwista irtonaisista ihmisistä, jotka owat huononpuoleisesta elämän laadusta tunnetut, ja jos jokuu tartinnaiseista on epäluulon alainen, welwoittaa hänet heti itsellensä hankkimaan terweyden todistus asianomaiselta lääkäriltä ;

10:ksi kulkutaudin tahi eläinruton ilmestyessä, siitä wiiwyttelemättä antaa tieto kunnallislautakunnan esimiehelle ;

11:ksi lämpöisinä vuoden aikoina ja etenkin kulkutaudin liiukuessa, waroittaa asianomaisia talon ja pereen isäntiä, tarkoin noudattamaan puhtautta kartanoissansa ja niiden ympäristöllä, niin ettei turmeltuneen weden ja muiden mädänneiden aineitten läjiä pääse karttumaan, jotka pahentawat ja saastuttawat ilman ;

12:ksi walwoa waarin ottamista kuolleitten eläinten raatoja maahan kaiwettaessa, jota muihin paikkoin ei saa tehdä, kuin ulkona asuinkylistä, ja semmoisiin paikkoin jotka owat laiduin maista erotetut, ja että raadot tulewat kolmen kynnärän sywyteen haudatuksi ;

13:ksi annettuja käskyjä myöten, olla neuwdlla ja työllä awullinen hukkuneiden ja walekuolleiden ihmisten käyttelyssä, ja katsoa perään, ettei sellaisia milloinkaan ennen kolmen wuorokauden kuluttua heitetä ilman hoidotta waikka heidän henkin saaminen ei heti onnistuisikaan ;

14:ksi ihmisiä tawattaessa teillä eli ulkona huoneista eli kodista, joko kowasti sairastuneina tahi wäkewistä juomista päihtyneinä ja kykenemättöminä itsiänsä hoitamaan, tahi myös kuolleina, heti sellaiset korjata, ja älköön kukaan, jolta apua tähän pyydetään, laimilyökö sitä antamasta, wiiden markan sakon uhalla ;

15:ksi warattoman kyläkunnassa tultua heikkopäiseksi, huolta pitää hänen soweliaasta hoitamisesta, ja hänestä kunnallislautakunnalle heti ilmoitus toimittaa ;

16:ksi pitäjässä woimassa olevvan palosäännön mukaan, käytellä ja poistella kaikkia kohtauksia jotka tulen waaroja woiwat waikuttaa, niinkuin a) tulisoiton pitämistä lyhdyn asemasta, b) huonoja ja kehnosti tehtyjä uuniamia, jommoisia kylänlautamiehistö on welkapää särkemään kelpaamattomiksi, e) tulen arkoja rakennuksia perustaessa lähelle muita huoneita, jonka wuoksi rakennustöitä ei ole lupa aloittaa muihin kuin kylänlautamiehistön, yksissä neuwoin naapurien kanssa myöntämiin ja osoittamiin paikkoihin, joissa tulen waara wähin on ;

17:ksi tulipaloja sattuessa tarttua woimallisiin toimiin niiden sammuttamiseksi, walwoa sitä että naapurit ja muut asianomaiset tekewät welwollisuudensa, semmoisissa tilaisuuksissa, ja niin pian kuin sammutus on täytetty ja tuli lakannut, paikalla tutkia miten tuli on irti päässyt ;

18: ksi pyytää saada salawiinan polttoa, kapakanpitoa ja juoppoutta estetyksi, sekä yleensä kaikkia wäärin käytöksiä, jotka saattawat yleistä järjestystä ja turvallisuutta häiritä, niinkuin myös walwoa asetuksien noudattamista eläinten rääkkäyksestä, luwattomasta metsästyksestä ja eläinten pyynnöstä, sekä kiellettyin kalain pyydyksien käyttämistä, ja semmoista kalastustapaa joka kalan sikiämislle on haitallinen. Mutta jos kuka ei anna itsiänsä ojentaa saaduista waroituksista, waan tawalla eli toisella jatkaa wallattomuuttansa, semmoisen rikkojan, samoin kuin jokaisen wallattomuutta harjoittajan yleiselle päällekkantajalle ilmoittaa ;

19: ksi julkisissa kokouksissa ylläpitää järjestystä ja siiwoa käytöstä ;

20:ksi tarkkuudella walwoa kaswawan nuorison tapoja ja käytöstä .

21:ksi jokainen antakoon piiristänsä tietoja kinkeriluwuissa ja henkikirjoituksissa, myös olkoon läsnä pidettävissä kunnalliskokouksissa, sekä puhukaan niissä kyläkunnan puolesta, ellei kylänkokous ole semmoista toimitusta jollekulle toiselle eli muille uskonut;

22:ksi sattuwista tapaturmioista, tahi tawattomista tapauksista kyläkunnassa, toimittaa ilmoituksia kruununnimismiehelle ;

23:ksi paremman lasten hoidon saawuttamiseksi, huolimattomille äiteille muistoon teroittaa sitä wahinkollisuutta, joka seuraa pienten lasten syöttämisestä likaisista ja hapantuneista sarwista, niinkuin myös siitä, että heitä heitetään wäähawoimaisten mummojen ja toisten lasten hoideltawiksi, joka woipi matkaansaattaa waaroja pienten lapsukaisten terveydelle ja elämälle ;

24:ksi houkutuksella koettaa saada luwuntaitawien nuorten naisihmisten rakkautta taiwutetuksi lasten opettamiseen, niin että heidän harrastuksensa kautta saataisiin kyläkouluja toimeen, joissa nämät nuoret naiset jakaisiwat wuorotellen opetusta sitä tarwitsewille lapsille ;

25:ksi kehoituksilla ja esimerkeillä kehoittaa halua ja mieltymystä parannettuihin maanwiljelyskeinoihin, karjanhoitoon, käsiteoksiin, kryptimaan wiljelemiseen ja puiden istuttamiseen samoin kuin myös puhtauteen ja järjestykseen talouden pidossa, varsinkin maidon kokoomisessa, säilyttämisessä ja woiksi kirnuamisessa ;

26:ksi sowitus-istuinena kokea estää oikeuden käymisiä ehdotuksilla sowintoon ja riitojen ratkaisuun.

§ 8.

Jos joku laiminlyö täyttämästä, mitä kylän lautamiehistö eli kylänkokous tämän kylänjärjestyksen johdosta käskee, olkoon kylänlautamiehistöllä walta laiminlyöjän tuomita sakkoon, wiidestäkymmenestä pennistä kahteen hopea markkaan asti, sekä hänen kulungillansa tietää mitä laiminlyöty on ja maksun siitä heti ,välittömästi toimittaa ulosotettawaksi kruununnimismiehelle.

§ 9.

Waiwaihoidossa on waarinotettawa: wanhempain holhousta kaipaawat pienet ja köyhät lapset sekä heikkopäiset, joilla ei ole itsellään waroja eikä semmoisia sukulaisia, jotka ovat welkapäät ja tilaisuudessa heistä huolta pitämään, jääwät toistaiseksi yhteisesti koko kunnan ja sen yhteisellä kulunkilla hoidettawiksi, jota vastaan huolenpito muista apua tarwitsevistä on sen kyläkunnan eli waiwaishoitopiirin welvollisuutena, johon he kuuluwat, jonka wuoksi kyläkunnan tulee semmoisia köyhiä ja waiwaisia jäseniänsä, joilta työnkykyä kokonansa puuttuu, soweliaalla tawalla elättää, ja joilla taas enemmin eli wähemmin työwoimia on, heille mahdollisuutta myöten työnansion tilaisuutta hankkia.

§ 10.

Kerjuuta ei saa kukaan harjoittaa eikä auttaa. Kun joku enemmän eli wähemmän työnwoipa tawataan kerjäämässä, toimittakaan kylänlautamiehistö semmoisen pitemmäksi eli lyhyemmäksi ajaksi asumaan jonkun luo, joka häntä tahtoo työntekoon ottaa. Käykö (alaikäinen) orpo-lapsi miero, korjatkaan kylänlautamieshistö hänet ja antakoon jollekulle talolliselle hoidettawaksi, oikeudella semmoisen lapsen omanansa pitämään, siksi kun se on täyttänyt yksikolmatta (21) wuotta, tahi niinkuin 10:ssä §:ssä 1865 Palkkaussäännössä myönnetty on. Se isäntä tahi emäntä, joka awun antamisella auttaa kulkewain huolimattomain mierolaisten kerjuuta, tulee kylänhallitukselta waroitettawaksi siitä pahasta käytöksestä, ja joka ei tottele waroitusta, niin on kylänhallituksella oikeus sakoittaa senkaltaista kahdella (2) markalla, jotka sakot tulee ulosotettawaksi ruununnimismieheltä, ja tulee pantawaksi waiwaiskassaan.

§ 11.

Kylänlautamiehistön-esimies ja jäsenet noudattakoot toimituksissansa kohtuutta ja siweyttä.

§ 12.

Likimäinen katsomus kylänlautamiehistön teoista tulee kunnallislautakunnalle, joka näytetystä laiminlyönnistä eli huolimattomuudesta wetäköön kylänlautamiehistön esimiehen eli jäsenen 2:ssa §:ssä mainittuihin sakkoihin, jotka käytetään pitäjän waiwaisten hyväksi.

§ 13.

Muut sakot, joihin joku tulee tämän kyläjärjestyksen nojalla tuomituksi, jaetaan tasan asianomaisen kylänlautamiehistön ja waiwaisten välillä siinä kyläkunnassa, sekä suoritetaan, waroja puuttuessa, niinkuin edellä 11:ssä §:ssä on säädetty.

§ 14.

Tuomioistuimen määräämät sakot rikoksista, joita yleinen päällekkantaja kylänlautamiehistön ilmoituksesta wetää oikeuteen, annetaan kylänlautamiehistölle, jutun omistajan osana, missä ei muuta asianomistajaa löydy.

§ 15.

Ken kylänkokouksen päätöksiin eli kylänlautamiehistön tekoihin ei tyydy, antakoon neljäntoista päivän kuluessa päätöksestä eli teosta walitus kunnallis-kokoukselle, jonka heti tulee tutkia ja päättää asia.

§ 16.

Kolmanteen wakinaiseen yleiseen kunnalliskokoukseen, joka Joulukuussa vuosittain pidetään, tulkaat kaikki kylänlautamiehistöjen esimiehet ja jäsenet tiliä antamaan kyläkunnan waiwaiskulungista sekä muista waroista, joita owat kantaneet, ja miten ne owat käytetyt. Silloin myös tutkittakaan, miten jokainen on welwollisuuksiansa täyttänyt. Tuleeko silloin ilmi, eli jos se yleisesti on tunnettu, että jokuu heistä ollut huolimaton, annetakoon hänelle julkinen muistutus, wasta toimittamaan welwollisuuksiansa suuremmalla huolenpidolla.

§ 17.

Wahwistuksen saatua, on tämä kyläjärjestys yhteisillä waroilla painatettava ja yksi kappale siitä jokaiselle tilan haltialle pitäjässä jaettava.

Tämä kylänhallitus on Sakkolan seurakunnan ja Metsäpirtin kappelin yhteisessä kunnankokouksessa kaikin puolin hyväksytty ja noudatettawaksi wastaan otettu, tulewan vuoden alussa. Sakkolan kirkon pitäjän-tuwalla 28 päivänä Marraskuuta 1871.

Kunnan kokouksen puolesta:

Elias Lamppu.

Kunnan esimies.

Juhana Sipiläinen.

Matti Jawanainen.

Pietari Wirkki.

Tuomas Hannukainen.

Antti Möngäre.

Juhana Parkkonen.

Sigfrid Käppi.

Juhana Meskanen.